

Предик А., Гапей О. Особливості діяльності вчителя початкової школи в умовах ергономічних технологій навчання *Проблеми початкової освіти: науковий пошук студентів та магістрантів*: зб. матеріалів міжвуз. наук.-практ. конф. (Хмельницький, 28 берез. 2024 р.). Хмельницький, 2024. 153с. С.108-114.

Аліна Предик

кандидат педагогічних наук, доцент

доцент кафедри педагогіки та методики початкової освіти

факультет педагогіки, психології та соціальної роботи

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

Ольга Гапей

магістранта кафедри педагогіки та методики початкової освіти

факультет педагогіки, психології та соціальної роботи

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

ОСОБЛИВОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ В УМОВАХ ЕРГОНОМІЧНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ

У статті розкрито особливості діяльності вчителя початкової школи в умовах використання ергономічних технологій навчання. Досліджено вплив сучасних технологій на роботу вчителя, зокрема на організацію уроків, взаємодію з учнями та використання різноманітних навчальних матеріалів. В статті визначено переваги та виклики, які виникають у вчителів при впровадженні ергономічних технологій у навчальний процес.

Ключові слова: освітнє середовище, ергономіка, технології навчання, ергономічні технології.

Постановка проблеми. Сьогодні українська система освіти пройшла значні зміни за Концепцією Нової української школи, яку схвалив Кабінет Міністрів України у 2016 році. Ця концепція спрямована на те, щоб перетворити школи на місця, де учні відчувають себе комфортно, де вони можуть розвивати почуття єдності з групою, мати підтримку та відчувати себе безпечно; де вони навчаються приймати розумні рішення та діяти відповідально; де вони вчаться протистояти соціальному тиску, долати стрес та жити у світі без насильства. Ідея сидіти в колі та обмінюватися думками є традиційною для багатьох культур і допомагає

молодим людям відчутти підтримку та співпрацю. Вчителі відіграють важливу роль у допомозі учням розуміти свої цінності, розвивати критичне мислення та навички відмови, що допомагає їм уникати негативних впливів та приймати власні рішення. Такий підхід сприяє збереженню психічного та фізичного здоров'я учнів під час навчання.

Покращення освіти можливе за умови оптимізації ергономічних характеристик освітнього простору. Нове освітнє середовище, яке вважається "третім вчителем", є необхідною складовою сучасної української школи [6]. Однією з ключових концепцій освітньої реформи в новій українській школі є модернізація освітнього середовища, яке сприяє особистісному розвитку кожного учня. Міністерство освіти і науки України надає підтримку освітянам шляхом видачі законів, нормативно-правових актів та методичних рекомендацій, спрямованих на розширення освітнього простору, оновлення навчального обладнання та створення комфортного та безпечного навчального середовища. У зв'язку з цим виникає необхідність перегляду ролі та значення освітнього середовища з метою забезпечення здоров'язбережувальної функції освіти, підтримки розвитку особистості як творця та проектувальника власного життя, а також гармонізації та гуманізації взаємин між учнями та вчителями, оптимізації взаємодії між учасниками освітнього процесу та середовищем.

Аналіз останніх досліджень. Останні дослідження демонструють, що використання ергономічних технологій у навчанні може значно полегшити роботу вчителя початкової школи. Ергономічні дослідження в галузі педагогіки та психології розкривають різні питання організації діяльності суб'єктів освітнього процесу. Так, особливості обладнання робочих місць педагогів та учнів вивчали науковці: Т. Назарова, В. Воловиченко, Н. Карапузова та ін.; дослідження психофізіологічних механізмів функціонування організму школяра в навчальному середовищі аналізували В. Нестеренко, В. Наумчик та інші; оптимізацію педагогічної діяльності вчителя шляхом використання інформаційних технологій

та технічних засобів навчання вивчали???Суховірський, Н. Морзе, Г.Сажко, В. Ожогін; проблеми педагогічної ергономіки досліджували Є. Зімниця, Н. Карапузова, В. Помогайбо, Є. Починок, О. Ярошинська та інші.

Основоположним для нашого дослідження є трактування педагогічної ергономіки подане С. Гончаренком в «Українському педагогічному словнику»: «Педагогічна ергономіка – це розділ педагогіки, який вивчає проблеми оптимізації матеріальних умов шкільної праці; робочих місць учня й учителя; оптимізації дидактичних засобів, проблеми техніки безпеки та гігієни праці, умови відпочинку, а також естетику школи та її оточення» [2, с.118]. Таким чином, ергономіку можна визначити як нову галузь сучасної педагогіки, яка проводить комплексні міждисциплінарні дослідження освітніх процесів у системі «студент (учень) – вчитель (викладач)». Вона передбачає комплексні міждисциплінарні дослідження навчального процесу в системі «студент – викладач – матеріал – навчальне середовище» з метою оптимізації інформаційного та предметного середовища навчального закладу.

До сьогодні актуальною залишається ідея зонованого класу, яка сприяє самостійній проектно-дослідницькій діяльності учнів та стимулює їх пізнавальні інтереси та творчість. Освітнє середовище розглядається як складна система, що постійно розвивається та покращує процес навчання. Раніше навчання базувалося на широкому підході, де досягнення цілей залежало від збільшення кількісних показників, але це може призвести до перевантаження матеріалом та втрати інтересу учнів. Тому сучасні інноваційні підходи до освіти спрямовані на підвищення якісних характеристик навчання, а не лише на збільшення обсягів.

Мета статті – вивчення особливостей використання вчителем початкових класів ергономічних технологій у навчальному процесі та їх вплив на організацію уроків, взаємодію з учнями та підвищення якості навчання.

Відомо, що до засобів підвищення ефективності навчання входять швидка інформатизація та впровадження ергономічних принципів, які грають ключову

роль у підвищенні продуктивності мисленнєвої діяльності та, відповідно, якості навчання. У зв'язку з цим, оптимізація ергономічних характеристик навчального середовища є важливою, оскільки сприяє створенню найбільш сприятливих умов для досягнення навчальних цілей без додаткових витрат часу, кількісних показників навчання та розумових зусиль учасника освітнього процесу [1].

Сучасне навчальне середовище НУШ є ключовим для успішного моделювання та підвищення ефективності навчального процесу. Ергономічні характеристики навчального середовища, такі як територія школи, будівля, обладнання та меблі, грають важливу роль у цьому процесі. Оптимізація цих характеристик можлива, коли педагогічні та ергономічні принципи враховуються належним чином.

Використання ергономічних технологій у початковій школі має свої переваги та труднощі. Переваги включають покращення комунікації та залучення учнів до навчання за допомогою інтерактивних засобів. Однак, вчителям інколи важко адаптуватися до нових технологій та виникають труднощі у забезпеченні їх правильного використання у навчальному процесі. Незважаючи на це, з відповідним навчанням та допомогою, вчителі можуть успішно впроваджувати ергономічні технології для покращення навчання у початковій школі. Адже, при використанні ергономічних технологій на уроках, вчителі можуть спостерігати збільшення зацікавленості учнів у навчанні, покращення їхнього розуміння матеріалу та розвиток креативності через використання інтерактивних засобів. Також труднощі виникають у вчителів при забезпеченні необхідної підготовки та підтримки для використання нових технологій, а також у наданні рівного доступу до ергономічних норм для всіх учнів. Додатково, вчителям може знадобитися час на вивчення та освоєння нових інструментів, що може бути викликом у роботі з школярами. Однак, з відповідною підтримкою та навчанням, вчителі можуть подолати ці виклики та успішно використовувати ергономічні технології для покращення навчання у початковій школі [3].

Зважаючи на важливість впровадження ергономічних технологій у навчальний процес початкової школи, вчителям рекомендується спочатку ознайомитися з різноманітними інтерактивними інструментами та програмами, які можуть підтримати навчання учнів.

Проведення досліджень та вивчення можливостей цих технологій допоможе вчителям краще розуміти, які інструменти можуть бути використані для покращення навчального процесу. Саме тому вважаємо, що вчителю сучасної початкової школи, важливо підготуватися до використання нових технологій шляхом проходження навчання та оволодіння їх функціональними особливостями [4]. Це дозволить вчителям ефективно використовувати технології на своїх уроках та забезпечити більшу взаємодію та залученість учнів. Наступним важливим кроком є інтеграція ергономічних технологій у навчальний процес, що вимагає від вчителів планування уроків таким чином, щоб вони стимулювали активну участь учнів та сприяли кращому засвоєнню матеріалу. Важливо забезпечити рівний доступ до технологій для всіх учнів та навчити їх користуватися ними ефективно.

Важливим етапом є співпраця з колегами, обмін досвідом та практиками щодо використання ергономічних технологій. Вчителям слід активно співпрацювати з іншими педагогами, які також цікавляться використанням технологій у навчанні, для взаємного навчання та підтримки.

Загалом, впровадження ергономічних технологій у навчальний процес вимагає підготовки, планування та співпраці. Ці кроки допоможуть вчителям успішно використовувати ергономічні технології у навчальному процесі, сприяючи покращенню якості освіти та залученню учнів до навчання. Постійне вдосконалення та адаптація до нових технологій допоможе вчителям створити стимулююче та ефективне навчальне середовище для учнів [5]. Необхідно також враховувати індивідуальні потреби та можливості кожного учня при використанні технологій, щоб забезпечити їхню успішність та зростання. Навчання за

допомогою ергономічних технологій може стати цікавим та захоплюючим для учнів, сприяючи їхньому розвитку та навчанню. Переконані, що ці рекомендації допоможуть вчителям початкової школи успішно впровадити ергономічні технології у навчальний процес та забезпечити якісне навчання для усіх учнів.

Висновок. Таким чином переконані, що впровадження ергономічних технологій навчання в шкільне навчальне середовище сприятиме захисту благополуччя дітей, стимулюватиме до належної поведінки учнів, та є однією з головних умов підвищення ефективності навчання в сучасній початковій школі. Адже, школа – це особливий світ для наших дітей, де мають бути створені належні умови, сприятливі для зростання та розвитку молодших школярів. Переконані, що правильно організоване навчальне середовище дозволить дітям знайти те, що їм подобається, навчитися спілкуватися з дорослими та однолітками, розуміти та цінувати власні почуття та поведінку, повірити у свої сили та здібності, зрозуміти та пізнати себе.

Перспективами подальших досліджень є вивчення впливу ергономічних технологій на академічні досягнення учнів та їхню мотивацію до навчання та дослідження взаємодії між вчителями та учнями під час використання ергономічних технологій у сучасній початковій школі.

Список літератури:

1. Борисова Т. (2006) Розвиток ергономічної науки у контексті педагогічної практики. *Дидактика*. №4. С.55-59.
2. Гончаренко С.У. (1997) Український педагогічний словник [гол. ред. С. Головка]. К.: Либідь, 373с.
3. Карапузова Н.Д., Зімниця Є.А., Помогайбо В.М. (2012) Основи педагогічної ергономіки: навчальний посібник. К.: Академвидав, 192 с. (Серія «Альма-матер»).
4. Карапузова Н. Д., Починок Є. А. (2018) Ергономічні аспекти сучасної початкової школи. *Біологічні, медичні та науково-педагогічні аспекти здоров'я людини. Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції / За загальною редакцією проф. Пилипенка С.В.* Полтава: Астроя, С. 131-132.

5. Карапузова Н.Д., Починок Є.А., Помогайбо В.М. (2012) Основи педагогічної ергономіки Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. К.: «Академвидав» 201с.

6. Починок Є. А., Слинко Н. В. (2019) Ергономізація навчально-предметного середовища як фактор інтенсифікації освітнього процесу в НУШ. *Інноваційні педагогічні рішення у початковій освіті: зб. наук. праць [за заг. ред. / О. А. Федій, відпов. ред. Ю. Г. Павленко] /* Полтав. нац. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. Полтава : Сімон. С. 104-115.